

AKuFF Hírmondó

Arbeitskreis ungarndeutscher Familienforscher
Magyarországi Németek Családfakutató Egyesülete
German Family Tree Researchers' Society in Hungary

IX. évfolyam, 27. szám

2013. április 20.

Tartalom

Az elnök előszava	2
Elisch Jánosné Draxler Erzsébet bemutatkozása	3
Herczeg László bemutatkozása	5
Dr. Görög János bemutatkozása	16
Lévay Béla: Kétszeres anyakönyvezések	22
Feketéné Ziegler Ágota: Iparosok, kézművesek és egyéb foglalkozásúak a régi Szentivánon	27
Dr. Pencz Kornél: A hajósi Renner család származása	35
Tagsági hírek / Mitgliedernachrichten	37

Honlapunk
Unser Homepage

www.akuff.org

Az elnök előszava

Amikor ezeket a sorokat írtam, meg kellett állapítanom, hogy ez az év jól kezdődött. Hála a Bajai Német Kisebbségi Önkormányzatnak, buszt tudtunk indítani a veszprémi találkozóra, és az Emberi Erőforrás Támogatáskezelőtől (EMET) 100.000,- Ft támogatásban részesülünk az egyesület működésére.

Az egyesület veszprémi találkozójára 90 személy jelentkezett, ami azt jelenti – még ha a Bácska Német Kulturális Egyesületből érkezettek le is számítjuk – egész rendkívüli a részvétel. Lendületbe jön tehát az egyesület? Bizony, jó lenne, mert az utóbbi időben az az érzésem, hogy helyben járunk, mintha a tagok érdeklődése az egyesületi élet irányában meglehetősen csökkent volna. De most ez az újság is vastagabb lett, sok érdekes cikkel, amik között nincs tőlem származó cikk! A következő találkozóink időpontja is ismert, és már most úgy tűnik, érdekes lesz. Az Utolsó Napok Szentjei Jézus Krisztus Egyháza (közismert nevükön a mormonok) hívtak meg minket. Már arra is akadnak javaslatok, melyik települést látogassuk meg legközelebb, hogy a magyarországi németiséget jobban megismerhessük.

Természetesen, még ilyen eredmények mellett sem engedhetjük meg magunknak, hogy nyugodtan hátradőljünk, hanem ez erőt kell adjon nekünk ahhoz, hogy a munkánknak értelme van, és legalább ezt a jelenlegi színvonalat tartjuk, illetve továbbfejlődjünk.

Ha azonban még további jobb eredményekre törekszünk, együtt kell dolgoznunk, ami azt jelenti, ne csak pár „kiválasztott” hordja a vállán az egyesületi munka terheit. Egy egyesületi találkozó megszervezése, egy érdekes cikk megírása, önkéntes munkára jelentkezés pl. a honlap karbantartására, mind olyan feladatok, amelyek nem csak az egyesület számára hasznosak, hanem az, aki segít, ezáltal saját magát is hasznosnak érezheti.

Dr. Pencz Kornél

**A következő találkozó várható helyszíne és időpontja:
Budapest, a Mormon Családtörténeti Központ,
2013. június 8.**

Elisch Jánosné Draxler Erzsébet bemutatkozása

Cím: 2083 Solymár Marczibányi u 8.

Tel: 30/354 60 84

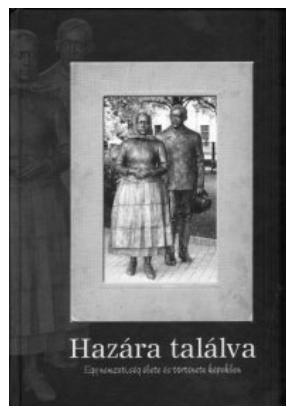
Email: elischerzsi@draxler.hu

Solymáron születtem 1950-ben, és az óta is itt lakunk a férjemmel és két fiúnkkal. Mindkettőnk sváb felmenői is itt éltek Solymáron. Visszaemlékezve gyermekkorom falujára elfog a nosztalgia, mert akkor még megvoltak a régi szép parasztházak, és a falu körül a megművelt szőlőskertek, gyümölcsösök.

A múlt megismerése mindig is érdekelt, mert nagyon szerettem olvasni a történelmi témájú könyveket. A másik kedvenc időtöltésem a kórusban való éneklés, amit már 30 éve gyakorlok. A családfakutatás pedig úgy kezdődött, mint sokunknál, hogy a nagyszülők-szülők elvesztése után ott állunk a régi dokumentumokkal, fényképekkel és próbáljuk összerakni a családfát.

Először a férjem és az én szüleim családját kutattam a solymári plébánián, majd a bővebb rokonságot, ami mindig bővült és már közel 60 családnál tartok. Az anyakönyvek olvasgatása közben elmerengtem azon, hogy milyen lehetett a falu és milyenek lehettek az emberek régen. Ez adta az ötletet a régi fényképek gyűjtéséhez. Ebből készítettem 2010-ben egy képeskönyvet a címe Hazára találva. Ennek a sikerén felbuzdulva hozzá fogtam a solymári óvoda és iskola történetének feldolgozásához, ennek a kiadását szeptemberre tervezzük.

2008-óta vagyok a Családfakutató Egyesület tagja és mindig örömmel várom az összejöveleteket, mert sok hasznos és érdekes dolgot lehet megtudni, és nem utolsósorban kiváló emberekkel megismerkedni.

Solymáron kutatott családok:

Aberle	John	Schäffer
Appel	Judt	Schlesser
Berendi	Käsdorf	Schokátz
Blazsek	Keiner	Schreck
Blum	Klupik	Schreiber
Branauer	Körbl	Stich
Buresch	Krenedics	Stósz
Dauner	Kunetka	Strack
Draxler	Manhertz	Szedlák
Elisch	Maungl	Szelicsán
Enczmann	Melcheritz	Taller
Feldhoffer	Miereisz	Tilsi
Follath	Millbich	Tix
Gábeli	Neubrandt	Uhl
Gruber	Okeli	Unterreiner
Halupka	Ottliczky	Vörös
Hau	Pillmann	Vrezgó
Hellebrandt	Posovszky	Wenczel
Herbert	Puck	Wittmann
Huber	Reinpold	Wohlmuth
Irtzl	Ringler	Zwickl
Izsák	Ritter	

Kérjük kedves kutatótársainkat, illetve mindazokat, akik lapunkat olvassák, küldjék el szakmai cikkeiket a Szerkesztőségbe, hogy azokat folyamatosan megjelentethessük! Csak elektronikusan megküldött (Word-fájl) cikkeket tudunk megjelentetni, kapacitáshiány miatt nem áll módunkban kézzel vagy írógéppel megírt cikkeket feldolgozni. Munkánkat megkönnyítik, ha írásaikat németül és magyarul is eljuttatják.

Mail: amrein.ilona@freemail.hu (Amrein Ilona)

Herczeg László bemutatkozása

Cím: 2131 Göd, Radnóti M. u. 42

Tel: 06/ 27 331 371

E-Mail: herczeg01@invitel.hu

Ezzel a bemutatkozással egy 2009-től húzódó elmaradásomat szeretném rendezni. Mindig visszatartott egy érzés, jelesül, hogy egy ilyen tudós társaságba és ilyen neves kutatókból álló AKuFF tagok között mit keres egy idős korban a családkutatást kezdő, gyerek korától a bőrkikészítéssel foglalkozó bőrvéggyész, mint aki én vagyok. Aki keresi az evangélikus német őseit, akik az 1700-as évek első felében kerestek és találtak új hazát a Kárpát- medencében. Aki keresi a szokásaihoz, hagyományaihoz, német nyelvéhez és evangélikus vallásához hűségesen ragaszkodó családot – de mondhatjuk úgy is, hogy nemzetséget – annak történetét és próbálja felidézni a múltjukat.

Apai ágon a Hoffmann család, anyai részről a Hay család a kutatásom témája, akik Mezőberényben telepedtek le végérvényesen. A Hoffmann család Mezőberénybe érkezésük előtt megjárta az akkori Tolna megye több települését.

A leírtak alapján a család (az én őseim) érkezése Tolnába, Izménybe 1733-1741 között. (Idézett Müller könyvéből: kommt in Komitats- u. herrschaftl. Steuerlisten von 1733-41 vor. Szabad fordításban: Idős Hoffmann és felesége a tolna megyei adóív alapján, 1733 és 1741 között érkezett Izménybe.) 1721 előtt nem érkezhettek, mert Hoffmann Valentinus születési helye ismeretlen, házasságáról pedig ezt tudjuk: (Idézett Müller könyvéből: des altén Hoffmann jüngster Sohn zu Issmy mit Tochter Grass Tormás Pussta Würthen. Szabad fordításban: Valentin, az öreg Hoffmann legfiatalabb fia, Izménybe jött Würthen-ből, Grass lányával (Anna Evá-val), aki Tormás pusztai.) Valentinus lánya Anna Rozina már Izményben született 1744-ben. Valentinus idősebb testvére Joannes Casparus (sz: 1718) Majoson halt meg 1749-ben. Valentinus harmadik gyereke Dániel Hidason született 1753-ban, majd ezt követően laktak Kismányokon is. Következő gyereke Anna Catharina már Mezőberényben született. A lakhelyeket összegezve:

Izmény: kb. 1733 (Tolna m)
Majos: kb. 1749 (Tolna m)
Hidas: kb. 1753 (Baranya m)
Kismányok: kb. 1753-1754 (Tolna m)

Mezőberény: kb. 1756-tól. Müller György az anyakönyvre hivatkozva azt írja, hogy Valentin, az öreg Hoffmann legfiatalabb fia, (tehát a család) Izménybe jött Würthen-ből", ma ez alatt Baden-Württembergert értjük, a valamikori Durlach-i hercegség, az pedig Karlsruhe mellett volt. Szinte biztosra vehetjük, hogy az én, illetve a mi Hoffmann őseink Baden-Württemberg tartományból indultak új hazát megélhetést keresni. A település neve viszont továbbra is ismeretlen előttem.

Származási, vagy kiindulási helyet Dr Weidlein János a Szarvasi Gimnázium tanára igazolja, nyelvjárás kutatása szerint, a mezőberényi németek nyelve Darmstadtól (Hessen) délre, Gernsheim (Hessen) és Zwingenberg (Hessen) táji nyelvjárással megegyező.

Az első német (saját) evangélikus pap, Joannes Rudolph Walter, 1745 augusztusában Kistormásról (Tolna m.) jött Mezőberénybe.

Tolnai településekről, gróf Mercy tábornagy, (a bácskai területek kormányzója) birtokáról többen több időpontban jöttek német családok Mezőberénybe. Ezek a települések: Kismányok, Hidas, Izmény, Tófü, Mekényes, Kistormás-Tormás, Felsőnána, Varsád, Kalaznó, Gyönk. Kalocsai érsekség területéről: Harta, Vadkert (Soltvadkert) Mezőberényből az idők folyamán a migráció iránya: Liebling, Szemlak, Gyoma Környező települések, Kamut, Békés stb.

Maléth István 2002.02.18 www.ungarndeutsche.de/mezobereny oldalon tette közzé Szabó Ferenc és Schön Márton névsoros összeállítását az első német telepesekről, és ebben „Hoffmann Joanis” eredet hely és évszám nélkül szerepel. A továbbiakban 2002.02.22-én Anton Tressel szerkesztésében: „A mezőberényi családok névlistája és a valószínű eredet helye évszám nélkül” szerepel „Hoffmann aus Jägersburg”. Ebből arra következtettek, hogy ez a család (nem az én őseim) Jägersburgból, Gyönk és esetleg más települések érintésével 1746-ban érkezhettek Mezőberénybe. Feltételezhető, de eddig NEM bizonyított, hogy a két Hoffmann család között van rokoni kapcsolat, de az egy irányból érkezés és a Mezőberényi találkozás sejtetni enged valami összefüggést.

Az egész kutatásom úgy kezdődött, hogy a nálamnál jóval idősebb unokabátyám Dani bácsi (Paf: 410) és Ica néni meglátogattak minket Gödön. Ez talán 1978-80 környékén lehetett. Akkor ők még bőszen utazgattak, és sorba látogatták a Mezőberényen kívül élő családtagokat. Ica néni a kis retiküljével tipegve követte Dani bácsit, aki finom berényi kolbásszal kedveskedett nekünk. Arra emlékszem, hogy Inárcson valamint Pesten, a Városliget környékén és a Fehérvári úton is voltak családlátogatáson. Nagyot beszélgettünk, a család is szóba került. Repkedtek a levegőben a Lénák (Magdolna), Léntyák (Magdolna), Omigétek (Annamária), Cuszkák (Zsuzsanna), Krétyák (Margit), Grétyák (Margit), Linusok (Magdolna) jobb esetben a Jani Magdusa, a Gyuri Magdusa, a Lajos Magdusa és így tovább. Feleségem Márti csak kapkodta a fejét, és azon gondolkozott ezek a svábok vajon milyen nyelven beszélnek? Megunva ezt, hozott egy akkor még létező barna csomagoló papírt és az elmondás alapján kezdte felrajzolni a Hoffmann családot. Először a tíz testvért, (édesapámék tízen voltak testvérek) és azok gyerekeit, majd tovább. Majd megtudva, hogy a nagypapa hivatalosan „mostohát” hozott özv.Bergné, Wagner Erzsébet személyében, és azzal 4-5 gyereket, igaz felnőtteket, már nem fért rá az árkusra. A Hoffmann család nem szerette a Berg családot és mai eszemmel végig gondolva úgy gondolom, hogy ok nélkül, és a gyerekek tünetőleg semmi kapcsolatot nem tartottak velük. Kutatásom alatt kiderült, hogy a 4-5 mostohatestvér az valójában nyolc. A Berg leszármazottak talán nem is tudják, hogy egy késői házassági kapcsolat van a két család között. Így kezdődött a család behatóbb megismerése. Sajnos akkor még nem voltam elég „érett” a tudomány ezen nagyon értékes és felemelően szép ágához. Nem volt meg bennem a kellő alázat a kutatáshoz ezért a barna csomagoló papír a szekrény mélyére került vagy 20 évre. Ma már tudom, hogy pótolhatatlan értékek, történetek feledésbe merültek, mert sem én sem más nem gyűjtötte össze az utókor részére. Nem kérdeztük az öregeket, Dani bácsit, Kati nénit, akit a család eszének tartottak, és a többi öreget, a szüleimet, hogy meséljenek nekünk a régi időkről. Az idő telt. Nyugdíjas lettem. Egy festés utáni fiókrámolásnál előkerült a rég elfelejtett barna csomagoló papír, a rajta levő kincsekkel. Ekkorra úgy érzem beértem és elkezdtem a kutatást. Hát így kezdődött 2000 táján az én családkutatásom. **Az őseim:**

Megállapítást nyert, hogy Hoffmann Joannes (RIN:915) öt gyerekével érkezett.

1. Joannes Conradus (RIN:918) sz. hely ismeretlen, kb: 1710
2. Maria Elisabetha (RIN:922) sz. hely ismeretlen, kb: 1713
3. Nicolaus (RIN:924) sz. hely ismeretlen, kb: 1716

4. Joannes Casparus (RIN:925) sz. hely ismeretlen, kb: 1718
Elhunyt: Majos, 1749-ben.

5. Joannes Valentinus (RIN:849) sz. hely ismeretlen, kb: 1721

Ezen ötödiknek született Valentinus a következő felmenőm Hoffmann Joannes Valentinus-nak (RIN:849) tíz gyermeke született.

1. Anna Rozina (RIN:852) sz: Izmény, 1744.09.22
2. Anna Dorotthea (RIN:856) sz: Izmény, 1747.05.25
3. Joannes Nicolaus (RIN:703) sz: Izmény, 1750.03.11
4. Daniel (RIN:858) sz: Hidas, 1753.03.27

Müller ez esetben megjegyzi, hogy a születés Hidas,
de lakhelyként Kismányokot is megjelöli.

5. Anna Catharina (RIN:906) sz: Mezőberény, 1756.

A többi 5 gyerek mind Mezőberényben született.

Itt kezdődött a berényi anyakönyvek kutatása. A PAF 5 program segítségével gyűjtöttem az adatokat.

Hoffmann Joannes (RIN:915)- én a (9) kilencedik leszármazottja vagyok.

Két lányom van, akik a (10) tizedik leszármazottak.

A három unokám pedig a sorban a (11) tizenegyedik leszármazott.

Büszkén írom, hogy van egy dédunokám, aki a (12) tizenkettedik leszármazott.

Egy mellékágban találtam Kanadában egy ma is élő felnőtt Hoffmann leszármazottat, aki ebben a sorban a (12) tizenkettedik generációt képviseli.

Apai férfiági leszármazásom a következő:

RIN: 0915 Hoffmann Joannes	sz: ismeretlen	1685
0849 Hoffmann Joannes Valentinus	ismeretlen	1721
0703 Hoffmann Joannes Nicolaus	Izmény	1750
0686 Hoffmann Joannes	Mezőberény	1777
0524 Hoffmann Joannes Nicolaus	Mezőberény	1803
0130 Hoffmann Joannes	Mezőberény	1824
0016 Hoffmann Márton	Mezőberény	1859
0011 Hoffmann György	Mezőberény	1895
0001 Herczeg (Hoffmann) László	Békéscsaba	1942

Részletezve:

RIN: 915 **Hoffmann Joannes** (családfő) *kb. 1685-Mb, 1758.12.08

Neje: RIN: 916 Grass Anna Barbara Abt, 1690-?

Gyerekeik:

RIN: 918 Joannes Conradus 1710-1738

RIN: 922	Maria Elisabetha	1713-?
RIN: 924	Nicolaus	1716-?
RIN: 925	Joannes Casparus	1718-Majos 1749
RIN: 849	Joannes Walantinus	1721-Mb, 1773.10.13

RIN:849 **Hoffmann Joannes Valentinus** 1721-Mb, 1773.10.13
 Neje: RIN: 850 Storch Anna Éva Gros-Biberau, 1724-Mb,
 1773

Gyerekeik:

RIN: 852	Anna Rozina	Izmény, 1744-Mb, 1779
RIN: 856	Anna Dorotthes	Izmény, 1747-Mb, 1790
RIN: 703	Joannes Nicolaus (idős rimer)	Izmény, 1750-Mb, 1811
RIN: 858	Joannes Daniel	Hidas, 1753-Mb, 1814
RIN: 906	Anna CathaRINa	Mb, 1756-Mb, 1774
RIN: 907	Joannes	Mb, 1759-Mb, 1778
RIN: 908	Maria Christina	Mb, 1762-Mb, 1767
RIN: 909	Joannes Michael	Mb, 1765-Mb, 1766
RIN: 910	Maria Elisabetha	Mb, 1767-Mb, 1852
RIN: 914	Joannes Michael	Mb, 1772-Mb, 1773

RIN: 703 **Hoffmann Joannes Nicolaus** (idős rimer) 1750.03.11-Mb, 1811.07.07
 Neje: RIN: 704 Fischer Mária Elisabetha 1755.11.13-Mb, 1828.10.10

Gyerekeik:

RIN: 709	Joannes Daniel	Mb, 1774-Mb, 1842
RIN: 686	Joannes (földész)	Mb, 1777-Mb, 1853
RIN: 800	Maria CathaRINa	Mb, 1779-Mb, 1800
RIN: 804	Elisabetha Margaretha	Mb, 1781-Mb, 1850
RIN: 808	Israel	Mb, 1784-Szemlak, 1841
RIN: 836	Maria Borbála	Mb, 1786-Mb, 1791
RIN: 837	Joannes Nicolaus	Mb, 1788-Mb, 1790
RIN: 838	Joannes Nicolaus	Mb, 1791-Mb, 1792
RIN: 839	Anna Maria	Mb, 1793-Mb, 1855
RIN: 843	Joannes Michael	Mb, 1796-Mb, 1800
RIN: 844	Maria Julianna	Mb, 1799-Mb, 1863

RIN: 686 **Hoffmann Joannes** (földész) Mb, 1777.02.01-Mb, 1853.06.30

Neje: RIN: 687 Gschwindt Chatalina Mária Mb, 1780.01.02-Mb,
1855.08.10

Gyerekeik:

RIN: 3308 Anna Margaretha Mb, 1798-Szemlak, 1836
RIN: 698 Maria Catharina Mb, 1800-Mb, 1875
RIN: 524 Joannes Nicolaus (junior) Mb, 1803-Mb, 1887
RIN: 702 Maria Magdalena Mb, 1806-Mb, 1818

RIN: 524 **Hoffmann Joannes Nicolaus** (junior) Mb, 1803.07.05-Mb,
1887.12.08

Neje: RIN: 551 Rau Elisabetha Margaretha Mb, 1805.09.07-Mb,
1872.08.16

Gyerekeik:

RIN: 130 Joannes Mb, 1824-Mb, 1910
RIN: 559 Andreas Mb, 1826-Mb, 1912
RIN: 593 Anna Margaretha Mb, 1829-Mb, 1898
RIN: 602 Catharina Mb, 1830-Mb, 1831
RIN: 517 Joannes Martinus Mb, 1832-Mb, 1920
RIN: 637 Joannes Nicolaus Mb, 1836-Mb, 1917

RIN: 130 **Hoffmann Joannes** Mb, 1824.07.31-Mb, 1910.01.12

Neje: RIN: 131 Spiesz Elisabetha Mb, 1829.02.14-Mb,
1895.03.23

Gyerekeik:

RIN: 164 Katalin Mb, 1852-Mb, 1924
RIN: 16 Márton Mb, 1859-Mb, 1946
RIN: 180 Mihály Mb, 1862-Mb, 1942

RIN: 16 **Hoffmann Márton (Atata)** Mb, 1859.01.17-Mb, 1946.11.28

Keresztszülei: RIN: 1400 Spiesz András és neje RIN: 1401 Schéffer Rozina
Házasságuk: Mb, 1881.11.25

Házassági tanúk: RIN: 599 Spiesz Mihály, RIN: 17881 Stéfán Mihály

Neje: RIN: 17 **Stéfán Katalin (Amama)** Mb, 1867.01.09-Mb,
1906.12.30

Keresztszülei: Lédig András, Rau Zsuzsanna

Apja: RIN: 45 Stéfán Joannes Adamus

Anyja: RIN: 46 Herter Catharina
Mindketten a mezőberényi német temetőben nyugszanak a XX. sor 32-33-as sírban.

Hoffmann Márton második felesége Özv. Berg Györgyné, RIN: 18/Wagner Erzsébet/ aki a házasságba 8 saját gyermeket hozott: (ebből a házasságból gyermek nem született, a bevezetőben már megemlítettem.)

Ők az én illetve a mi nagyszüleink.

Házasságukból tíz gyermek született, az alábbiakban felsorolva és születésük sorrendjében.

RIN: 19 **Hoffmann Márton**, kőműves Mb, 1885.02.24-Mb, 1917.07.25
(A. 2058. ker. VI. kötet, 136.) elsőszülött

Keresztszülei: Braun Márton, nőtlen ifjú földműves és Hoffmann Erzsébet hajadon

Neje: RIN: 197 Schultzs Zsuzsanna Mb, 1890.06.22-Mb, 1923.02.24

Házasság: Mb, 1908. 03. 17. (Gy.L.)

Gyermekeik:

RIN: 200 Zsuzsanna Mb, 1909.01.26-Mb, 1980.03.21

RIN: 8578 fiú Mb, 1914.02.11

RIN: 2778 Ilona Mb, 1915.01.10-Mb, 1915.02.24

RIN: 20 **Hoffmann Katalin**, szakácsnő Mb, 1886.09.13-Mb, 1973.04.21

Keresztszülei: Speck Mihály, nőtlen ifjú földműves és Braun Zsuzsanna hajadon

I. házasság: Mb, 1902.12.30. (Gy.L.)

I. férje: RIN: 2684 Bartolf Dániel Mb, 1881.04.19-I.világ háb, 1914,12.30

Világháborús hősi halott, neve Mezőberényben a Hősök Turulos emlékművén olvasható, ami a mellékelt képen is látható.

Gyermekeik:

RIN: 2536 Dániel Mb, 1904.12.20-Mb, 1905.01.03

RIN: 229 Katalin Mb, 1907.06.26-Békés, 1983.02.08

II. házasság: Mb, 1938.12.19

II. férje: RIN: 13076 Sziráczi János Mb, 1877.02.19- Ub 17/1941

RIN: 21 **Hoffmann Ádám**, szíjgyártó Mb, 1888.06.15-Mb, 1948.08.31

Keresztszülei: Speck Mihály, nőtlen ifjú földműves Braun Zsuzsanna hajadon

Házasság: Mb, 1912.02.17

Neje: RIN: 242 Kriszt Magdolna Mb, 1888.07.14-Mb, 1976.01.27
Gyermekeik:
RIN: 10799 fiú Mb, 1912.12.14
RIN: 10918 lány Mb, 1914.01.12
RIN: 245 Magdolna Mb, 1916.02.10-Mb, 1930.02.08
RIN: 246 György (Hárs György) Mb, 1918.04.23-Bcsaba, 1987.01.30
RIN: 255 Mária Mb, 1921.03.19-Gyula, 2001.10.21
RIN: 266 Julianna Mb, 1924.01.07-Bcsaba, 1997.05.05
RIN: 267 Vilmos Mb, 1925.12.20-Mannheim, 2008.10.29
RIN: 271 Gyula Mb, 1931.05.25-No. 2008.02.09

RIN: 22 **Hoffmann Mihály**, gépész Mb, 1890.01.03-No. 1975.04.18

Keresztzülei: Speck Mihály nőtlen ifjú földműves és Braun Zsuzsanna hajadon

Házasság: Mb, 1914.02.06. (Gy. L.)

Neje: RIN: 277 Hoffmann (Miskec) Katalin Mb, 1897.04.20-No. 1950.06.13

Gyermekeik.

RIN: 286 Mihály Mb, 1916.06.07-Mb, 1994.05.03

RIN: 320 Zsuzsanna Katalin Mb, 1920.07.31-No. 2003.09.29

RIN: 343 Mária Magdolna Mb, 1922.01.12-No, 1996.09.20

RIN: 373 Magdolna (Linus) Mb, 1925.08.25

RIN: 23 **Hoffmann József**, gépész Mb, 1891.06.06-Mb, 1930.05.07

Keresztzülei: Speck Mihály, nőtlen ifjú földműves Braun Zsuzsanna hajadon

Házasság: Mb, 1913.12.02 (Gy.L.)

Neje: RIN: 386 Mausz Katalin Mb, 1885.12.11-Mb, 1980.03.19

Gyermekeik:

RIN: 393 József Lajos Mb, 1914.10.01-Mb, 1973.02.12

RIN: 410 Dániel Mb, 1916.10.06-Mb, 2002.02.13

RIN: 429 Henrik Mb, 1918.11.27-Mb, 1992.03.27

RIN: 441 Karola Mb, 1921.02.11-Mb, 2008.05.09

RIN: 2839 Katalin Mb, 1925.07.01-Mb, 1926.03.09

RIN: 24 **Hoffmann Magdolna**, szakácsnő Mb, 1893.05.31-Mb, 1984.11.02

Keresztzülei: Braun Mihály földműves és neje Mertz zsuzsanna

Házasság: Mb, 1911.06.08 (Gy.L)

Férje: RIN: 473 Stefanovits János Mb, 1880.10.02-Mb, 1955.03.05
Gyermektelenek

RIN: 11 **Hoffmann (Herceg) György**, timár

Mb, 1895.02.23-Mb, 1970.02.13

Keresztszülei: Speck Mihály, nőtlen ifjú földműves Braun Zsuzsanna hajadon
Házasság: Mb, 1919.05.08

Neje: RIN: 12 Háy Magdolna Mb, 1901.08.31-Göd, 1982.09.15

Gyermekeik:

RIN: 13 György Dániel Mb, 1921.07.21-Mb, 1938.07.14

RIN: 1 László Lukács (Herzeg) Bcs, 1942.01.06

RIN: 25 **Hoffmann András**, szíjgyártó és kárpitós

Mb, 1897.02.21-Mb, 1919.05.25

Keresztszülei: Speck Mihály, nőtlen ifjú földműves Braun Zsuzsanna hajadon
A nőtlen fiatalembert, Andrást egy részeg román katona Mezőberényben
hajnali 2 órakor agyonlőtte.

RIN: 26 **Hoffmann Julianna**, női szabó Mb, 1901.07.20-Mb, 1969.03.23

Keresztszülei: Braun Mihály földműves és neje Mertz zsuzsanna

Házasság: Mb, 1919.09.11

Férje: RIN: 476 Hoffmann Ádám, Mb, 1893.12.24-Mb, 1990.11.06
1925-ben, az első világháborúban tanúsított hősiességéért vitézi címet
kapott. Nevet változtatott, vitéz Halmosi Ádámra.

Gyermekeik:

RIN: 513 Lajos Mb, 1920.10.12-Mb, 1922.11.06

RIN: 477 Julianna Mb, 1922.02.03-Bcs, 2011.10.05

RIN: 514 Ilona Mb, 1924.02.09-Mb, 1924.02.11

RIN: 488 Ilona Mb, 1925.06.03

RIN: 27 **Hoffmann Lajos**, szabó Mb, 1905.11.17-Mb, 1941.01.08

Keresztszülei. Braun Mihály és Buday Anna Maria

Házasság: Mb, 1926.08.22

Neje: RIN: 521 Oertel Magdolna Gyoma, 1906.10.06-Bp, 1986.10.06

Gyermekeik:

RIN: 527 Gabriella Erzsébet (Herceg) Mb, 1928.01.04-Bp, 2007.10.28

RIN: 14189 Lajos Mb, 1929.06.29-Mb, 1929.06.30

RIN. 529 Tibor János (Herceg) Mb, 1930.08.21-Bp, 1990.11.10

Kutatásom sok mindenre kiterjedt, az anyakönyvek böngészése mellett. Vagyon és adó kimutatásokat kigyűjtve és a Paf program segítségével rögzítve, összeírási, sorozási lajstromok adatainak rögzítése, bérleti szerződések áttanulmányozása. Passzusokat (útlevelek) végrendeleteket, egyezségeket néztem. Migrációkat kutattam, Szemlak, Liebling, Gyoma, Békés stb.

Lefényképeztem a mezőberényi temetők sírjait, a környező települések temetőinek, azon sírjait, amelyek a mezőberényi németekkel kapcsolatosak. A budapesti temetők azon síremlékeit ahol Hoffmann családhoz tartozók nyugszanak. Beszereztem a család Németországban elhunytak sírjainak fényképét.

Közeli terveim között szerepel a régi gyomai és szemlaki evangélikus temetők fényképezése, keresve bennük a Mezőberényből elszármazottak sírjait, amíg még lehetséges, amíg a régi temetők, illetve a bennük lévő régi sírok még megtalálhatók.

Ma élő családtagok segítségével kerestem régi fényképeket, az élő és az elhunyt rokonokról, természetesen a hozzájárulásukat kérve a gyűjteménybe való bekerüléshez. A gyűjteményben megközelítően 3000 fénykép, és tucat hangfelvétel szerepel, melyen idősök történeteket, emlékeket, családi adományokat mondanak el. Mindezek a PAF program segítségével az illető személynél jelennek meg. Az adatbázis eddig 29.700 nevet tartalmaz, a fellelhető és engedélyezett adatokkal együtt. Ebben megközelítően 1350 Hoffmannak, 400 Haynak született, valamint az összes mezőberényi német nemzetiségű család megtalálható, az általam történt fellelhetőség határáig.

Sok időt töltöttem az 1946-47-es névváltoztatásokkal, a „magyarosítással”.

Nyomdában van a „Niklos” Hoffmannok és hozzájuk szorosan kapcsolódó családok, kb. 800 nevet tartalmazó szokatlanul nagyméretű tablója, amit a mezőberényi német önkormányzat helyiségében tervezek bemutatni. Természetesen, ha érdeklődés mutatkozik a tabló iránt, akkor máshol is szívesen bemutatom.

A kutatás hosszú évei alatt, akivel kapcsolatba kerültem mindenki jóindulatú és segítőkész volt velem szemben, a levéltárakban és más helyeken és esetekben is.

Itt köszönöm meg Müller György úrnak az önzetlen segítségét, amit nekem, az idegennek nyújtott és eligazított, sőt adatokat adott. Köszönöm Maléth Pista barátomnak, távoli többszörös rokonomnak, hogy

eltévelyéseimben mindig helyes irányba lökdösött. Tudásával és tapasztalatával önzetlenül támogatott, és segítette a munkámat.

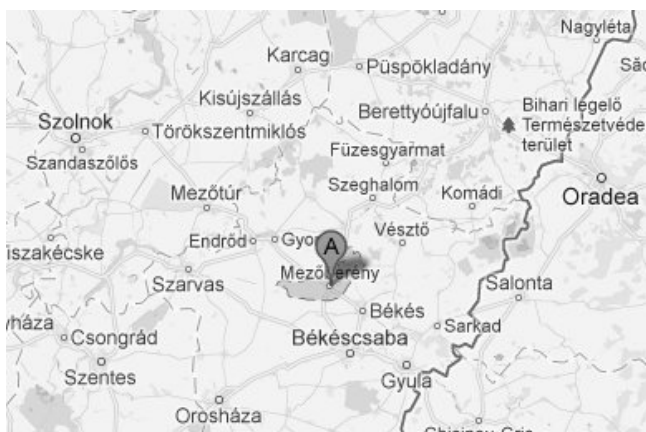
Nagy utat jártak be a Hoffmannok, is úgy, mint a többi Mezőberényben letelepült német családok. Hazánkban sváboknak is mondják őket, és részben saját magukat is így nevezik. A kutatást kisebb megszakításokkal már több mint tíz éve végzem. Ez idő alatt komoly adatbázist gyűjtöttem össze, a Hoffmannok és Hayok kapcsán a többi mezőberényi családról is. A mezőberényi hosszú együttélés alatt, a házasságok révén szinte minden német családdal, valamilyen vérségi kapcsolat alakult ki. Úgy szoktam ezt megfogalmazni, hogy minden berényi német családban van egy csepp Hoffmann vér, és a Hoffmannokban is van egy csepp a többi német családból.

Hoffmann család történetét és szellemi múltját, a régmúlt emlékeit és történéseit csak több kötetben lehetne összegyűjteni és dokumentálni. Távolabbi terveimben ez szerepel, erre is készülök már.

Őseink felkutatása közben a felemelő érzések keveredtek a sokszor szomorú, lehangelő és megdöbbentő tényekkel, következtetésekkel.

Mindent összevetve:

Nagy tisztelettel és szeretettel gondolhatunk bevándorló őseinkre, akik hazát szereztek nekünk és megőrizték azt az utókornak. Kegyelettel emlékezzünk temetőben nyugvó őseinkre, kik megtartották számunkra, a ma élők számára ezt a közösséget több száz éven át. A mi dolgunk, hogy őseink hagyatékát a mai rohanó világunkban megvédjük, és megőrizzük saját magunk és az utánunk jövő nemzedékek számára.

Mezőberény
elhelyezkedése

Forrás:
Google Maps

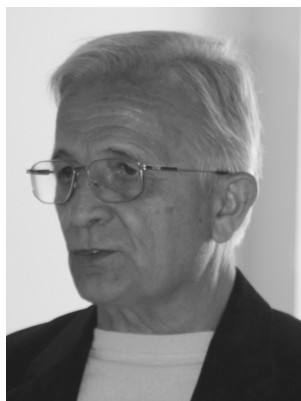
Dr. Görög János bemutatkozása:

Egy régi zsámbéki familia története, avagy a családfakutatás nehézségei

Cím: 1147 Budapest, Lócsei u. 101.

Tel.: 30 2803-796

Email: gorogjanos@t-online.hu

Régi zsámbéki családok leszármazottja vagyok. A négy nagyszülői ágból három család 1725 és 1740 között települt ide Németországból. Csak az egyiknél tudjuk, hogy honnan. A negyedik ág, apámék később „elsvábosodott” magyar ága, a Görögök, ugyancsak az 1700-as évek elején, az ország más részéből települtek Zsámbékra. Az időt ki lehet következtetni, mert az 1725 évi összeírásban sem a magyarok, sem a svábok közt nem szerepeltek, viszont 1766-ra elfogytak a parcellázható telkek Zsámbéken. Két Görög testvér 1778-ban kötött házasságot Zsámbéken és az 1795. évi összeírásban mindkettő teljes gazdaként szerepel.

Nyugdíjazásom után, jóval túl a hetvenedik évemen, arra az elhatározásra jutottam, hogy kikutatom és feldolgozom német őseim lehető legrészletesebb történetét; miért vándoroltak ide, milyen utakon, mit találtak itt és később miként boldogultak.

Most azonban nem a teljes családi körről, hanem csupán a Pfendertekről, anyám családjáról szeretnék mesélni, mert az ő történetük jól példázza azoknak a pionír jellemű és bátor – mert a majdnem lehetetlent vállaló - a nyomorból a nyomorba menekülő német telepeseknek a sorsát, akik török hódoltság és az 1711.évi, a Rákóczi Szabadságharcnak véget vető Szatmári Béke után újra benépesítették és felépítették Zsámbékot. A Pfendert család történetének a kibogozása azt is jól szemlélteti, hogy a ma már rendelkezésre álló és sokak áldozatos munkájával összeállított forrás-anyagok birtokában is mennyire nehéz a történeteket és a sorsok alakulását sorba rakni.

A ma Németországban élő, de Zsámbékon született páter Martin A. Jelli által tízévi munka és levéltári kutatások alapján összeállította három kötetes „Schambek-Zsámbék” c. művét, amit olvasói csak Heimatbuch-ként titulálnak. Az ugyancsak ős-zsámbéki Johan Gallina által összeállított „Ortsfamilienbuchban” – azaz családkönyvben – hihetetlenül aprólékos munkával közel 1300 család minden születési, halálozási és házasságkötési adatát feldolgozta és rendszerezte a zsámbéki anyakönyvezés 1716. évi kezdeteitől fogva.

Azt lehetne hinni – és én is azt hittem – hogy pusztán e két műből a teljes családtörténetek kihámozhatók, legfeljebb egy kis levéltári kutakodás kell még hozzá. Sajnos nem így van. A fenti művek beható tanulmányozása és sok-sok napi levéltári mikrofilm böngészés után meg kell állapítanom, hogy bizony a korabeli anyakönyvekből és más listákból – ha az ember a lúdtollas írást és az esetenkénti gót betűket el tudja olvasni – nem függetlenül az akkori körülményektől, bizony sok minden kimaradt, az adatok egy része hiányos, más része téves, ha nem éppen ellentmondó. Ez fog írásomból az alábbiakban kiderülni.

Visszatérve tárgyamhoz, a Pfindert családhoz: Tudom a történet elejét, sehogy nem találok az elejének a folytatását és a történet vége felé is vannak tisztázandó kérdések.

A történet elejét illetően abban a szerencsés helyzetben vagyok, hogy Jelli páter már említett „Schambek” c. műve III. kötetében a 24. oldalon illusztrációként ismerteti az eredetileg latin nyelvű, de általa németre fordított, 1723. szeptember 6-án Aschaffenburgban kiállított keresztelési okiratot, amely a Bender (később: Pfindert) családot először említi. Nem a manapság szokásos, néhány adatot tartalmazó bizonyítványról van szó. Az irat nem csupán példásan informatív, hanem olyan veretesen szép nyelvezetű és annyira jellemző a korra, hogy ehelyütt, – saját fordításomban – e sorok olvasóival meg szeretném osztani. Íme:

A jóakarató olvasónak, mindörökké dicsérve az Urat

*Tudatom mindazokkal akiket illet, hogy az Úr 1702. esztendejében, november 21. napján a tiszteletreméltó **Johann Thomas Bender** úrnak, Wörth városa polgárának és hites feleségének Magdalénának törvényes házasságból leánya született, aki a nagytiszteletű, rendkívüli és tanult Konrad Würtzbacher által a Maria Ursula névre*

kereszteltetett; a szentelt víz alá a tiszteletreméltó Ursula asszony, a tiszteletreméltó wörth-i polgár, Johann Elbert hites felesége tartotta, ahogyan azt a keresztelési Anyakönyv is tanúsítja, amelybe a kereszteltek neveit bevezetik.

Tudatom továbbá, hogy az Úr 1721. esztendejében a tiszteletreméltó ifjúember, Anton Dütz, Georg Dütz úrnak házasságából született fia, korábban Erlenbach városának lakója, a fentebb nevezett, tiszteletreméltó és jóerkölcsű Maria Ursula nevezetű hajadonnal, aki házasságából született leánya Thomas Bender wörth-i polgárnak, az Úr színe előtt, az egyház előírásai szerint, az előírt tanúk, úgymint Sebastian Bauer és Johann Elbert, valamint számos wörth-i polgár jelenlétében házasságot kötöttek. A házasságot az én egyetértésemmel, aki a jelen okiratot aláíró káplán vagyok a Szent Anya templomban, a nagytiszteletű és kitűnő Eberhard Pross úr, abban az időben Erlenbach káplánja kötötte és áldotta meg. Ennek a házaspárnak, Anton Dütz-nek és Maria Ursulának egy házasságából való gyermeke született az Úr 1723. esztendejében március 25-én és általam, az alulírott által Anna Mária Éva névre kereszteltetett; keresztanya volt Thomas Roth úr elárvult lánya, aki Neustadtban majd Bieberbergben lakik.

A teljes hitelesség okán ezeket saját kezűleg írtam, aláírtam majd szokásos pecséttemmel hitelesített okiratban kiadtam Wörth-ben 1723. szeptember 6-án.

*Georg Heinrich Heilman
a nevezetes Aschaffenburgi Kollegiat Templom
vikáriusa, jelenleg Wörth és Trenfurth káplánja*

Az okirat szövegéből és kiállításának helyéből kiderül, hogy észak-nyugat Bajorországban – azaz a Frankföldön - élő frank családkról illetve ösömről Thomas Benderről van szó. Hogy ő a mai Pfendertek őse, azt nekem Jelli páter kutatásaira hivatkozva szóban is megerősítette.

A Zsámbékra betelepült németek három nagyobb hullámban, 1712-13-ban, 1724-25-ben majd a nagyarányú kolera-halálozás után 1740 táján érkeztek a faluba. Az is tudott ma már, hogy ezeknek csak kisebb része származott a Sváb felföldről. 1724 táján pl. túlnyomórészt frankok (ötven család) érkeztek és

csak kilenc sváb család. 1740 után főként a Fekete erdőből érkeztek családok. A betelepülés folyamata persze külön dolgozat témája lenne. Annyit azonban hozzá tennék, hogy a betelepültek származási helyét és pontos névsorukat tartalmazó listák nincsenek, vagy nem is készültek. Csak közvetett adataink vannak.

Azt biztosan tudjuk, hogy az előbbi keresztelési okirat kiállításakor 37 éves, azaz Wörth am Mainban 1686-ban született Johann Thomas Bender családjával, leánya apósának családjával valamikor 1724-ben érkezett Zsámbékra. Azért mondom, hogy biztosan, mert a buda-környéki Zichy birtokokon 1725-ben végzett összeírás már tartalmazza Thomas Bender „hospes” azaz telepes nevét. Azt is, hogy nevezetnek két szőlője, házas telke, de csupán egy kecskéje volt. Itt most a történet rövidre-fogása érdekében nem térek ki az akkori szörnyű állapotokra, csak idézem a korabeli mondást: „az elsőknak a halál, a másodikoknak a nélkülözés, majd a harmadikoknak a kenyér jutott”

Thomas Bender és családja betelepülése után kezdődnek az olyan amatőr családfakutatónak, amilyen én vagyok, a problémái az anyakönyvekkel és a nyilvántartásokkal. Magam is végigbongésztem a Magyar Országos Levéltár mikrofilmjein az 1725 utáni anyakönyveket, amelyekben Thomas Bender születése természetesen nem szerepelhetett, de sem kint, sem már Zsámbékon született esetleges gyermekeinek nincs nyoma. Viszont az 1739-40 évi nagy kolera-járvány 828 áldozatát felsoroló, az Ortsfamilienbuch-ban közzétett névsor és a halotti anyakönyvek is tartalmazzák Thomas Bender nevét, aki 1739. április 24-én, 53 éves korában halt meg kolerában Zsámbékon. Tehát kétségkívül itt élt és létezett. Egy hónappal később, 1739. május 18-án felesége Magdaléna is meghalt kolerában. Az ő családi nevét azért nem tudjuk, mert 1777. előtt a nőket csak keresztnevkön tartották nyilván.

A Bender nevet illetően Jelli páter azt állítja, csak az írásmód változott. Ezt magam is láttam a mikrofilmeken. Ahány káplán, annyi írásmód és megkülönböztethetetlenül cirádás kezdőbetűk. Találtam a Bender mellett Bendert, Pender és Pendert névírást is. Csak 1780 után véglegesült a Pfendert névírás.

A gondjaim igazából akkor kezdődtek, amikor néhány hónappal ezelőtt megkaptam Johann Gallina hatalmas falunévsorát. Azt hittem, ha a pontosan a megadott számozás szerint követem visszafelé az 1880-ban született Pfendert Ádám nagyapámtól a leszármazásokat, visszajutok Johann Thomas Benderhez. és az ő Magdalénájához. Ám meglepetéssel láttam, hogy nem ez a helyzet. Az

anyakönyvek alapján összeállított Gallina mű szerint az én legkorábbi és dokumentálható ősöm egy bizonyos Anton Pendert, aki 1750 „körül” Zsámbékon született, felesége pedig az 1751 „körül” született Jelli Anna-Maria volt.

Igen ám, de ez az Anton Pendert nem lehet az 1739-ban meghalt Thomas Bender fia, legfeljebb annak fiának fia – ha volt ilyen. Mert nyoma a leszármazóknak nincs. Gallina úr szerint nagyapám ennek az Antonnak a negyedik generációs leszármazottja. Én azonban hajlamos vagyok inkább Jelli páter véleményét elfogadni, ha már ilyen szép keresztelési okiratom van. Egyszóval: teljes bizonyosságom nincsen.

Thomas Bender 1739. évi halála után a dokumentum-lánc megszakad. Nem tudható, hogy Anton Pendert hogyan kapcsolódik – ha egyáltalán – Thomas Benderhez. Vagy nem vezették elég alaposan az anyakönyveket, vagy félre írtak valamit. Tovább bonyolítja képet, hogy az Ortschaftfamilienbuch-ban találtam még egy Anton Pendert-et is, aki a könyv szerint 1645-ben Németországban született és 1719. február 24-én Zsámbékon halt meg. Róla ennél több nem szerepel a könyvben, leszármazóinak nincs - vagy én nem találtam – nyoma.

Az igaz, hogy az 1750-ben Zsámbékon született Anton Pendertről szépen végig vezethető a lánc az 1880-ban született nagyapámhoz, aki zsellér volt, és akinek a felesége az én imádott nagyanyám született Báder Rozália volt. Csak azt nem tudom, Antonnak ki volt az apja.

Van egy további, egyelőre megoldhatatlannak látszó kutatási problémám. Nagyapám ugyanis 1914 júliusában – másik 300 zsámbéki regrutával együtt – bevonult a Monarchia seregébe és ment a frontra, ami akkor Galíciában volt. Hivatalos, ma már meg nem lévő tájékoztatás szerint 1914 őszén elesett. Hogy hol, mikor és hogyan azt nem őrizte meg a családi emlékezet, egy szál papír nem maradt. Neve szerepel a templom előtti hősi emlékművön más Pfindertekkel együtt. Máig sajnálom, hogy amíg lehetett volna, nem tettem fel kérdéseket.

Úgy vélem, nemcsak a sors, de a családjá sem bánt valami szépen a nagyapámmal, mert egy rossz bevonulási fotón kívül semmi nem maradt utána. Szinte elfeledkezett róla a család. Ezt próbálom én most jóvátenni, amikor fel akarom kutatni, hol, hogyan halt meg és van eltemetve. Egyelőre semmit nem tudtam kideríteni azon kívül, hogy a vele bevonult és elesett zsámbékiakat az 1914. szeptemberi Lemberg közeli harcokban érte a halál. Kézenfekvő, hogy azonos egységhez tartoztak, tehát valószínűleg ez az elhalálozás helye. De nem

biztos. Kérésemre a budapesti Honvéd levéltár azt közölte, hogy az I. világháborús nyilvántartások nagy része az 1944 körüli harcokban elpusztult, nagyapámról nincs adatuk. Az ő javaslatukra kapcsolatba léptem a Bécsben lévő Kriegsarchivval, de ők sem tudtak semmit mondani. A következő lépésem az lesz, hogy felkeresem a Szabó Ervin könyvtár központi folyóirat-tárát, mert azt remélem, hogy a háború első évét jellemző lelkesedés miatt egyik vagy másik napilap közzétette az elesettek névsorát.

A végére hagytam az ő felesége, Pfindert nagyanyám, született Báder Rozália sorsát, akit én a családom nemtőjének és legmeghatározóbb személyiségének tartok. Férje eleste után 29 évesen maradt hadi-özvegy négy gyerekekkel. Noha férje – a házassági anyakönyvi kivonat szerint – zsellér volt, ő már iparos lett, sokszoknyás paraszt-varrónő. Hadi-özvegyként 1914-ben trafik-jogot kapott. Ott volt a trafikja a Piac-köz közepe táján, szemben a mai iskolával, illetve korábbi buszpályaudvarral. Az árusító-ablak helye most be van falazva. Árulta a dohányt és a szivarokat, közben meg varrt. Felnevelt ilyen módon négy gyereket. És soha nem mehetett férjhez.

Nagyanyám volt az, aki ténylegesen irányította a családot, a mienket is. Ő volt az, aki kigondolta és kierőszakolta, hogy a család tegyen pénzzé minden még megmaradt szőlőt és egyebeket, költözzön Budapestre és ott nyisson egy kocsmát. Fő érve az volt, hogy az ő unokái már nagyvárosban nőjenek fel és tanuljanak, hogy többre vihessék. Én még 1943-ban vele maradtam egy évig Zsámbékon, mert akkor jártam a második elemet a Zárdában.

Nagyanyám velünk élt 1969-ben, 84 éves korában bekövetkezett haláláig és még megérhette, hogy unokái vitték valamire. Én nemzetközi jogász vagyok, nagykövet voltam és a Külügyminisztérium helyettes államtitkáráként mentem nyugdíjba.

A négy Pfindert testvér – közöttük anyám, Pfindert Katalin – már nem él. A nővéreknek nem voltak gyerekei, öccsének fiai szintén meghaltak. A népes Pfindert család ezen oldal-ágának története így befejeződött. Tudok ugyan néhány Pfindert rokonról Magyarországon, de a többségük ma Németországban él. Mint tudjuk, nem önszántukból.

Lévay Béla: Kétszeres anyakönyvezések

A cím nem egy anyakönyvezési eseménynek az anyakönyvi másolt másodpéldányokban fellelhető második bejegyzéseire utal, ahol néha előfordul, hogy azok nem pontosan egyeznek az eredeti bejegyzéssel. Az eredetitől való eltérés a családkutató számára esetenként még érdekes is lehet, sőt többletinformációt is nyújthat. Ilyen lehet, például amikor egy asszonyt az eredeti anyakönyvben a férjzett nevén, a másodpéldányban pedig a lánykori nevén említenek az ugyanarról az eseményről szóló bejegyzésben. Az ilyen „elírást” valószínűleg egy olyan másoló követte el szándékosan, aki jól ismerte a konkrét eseményben szereplő egyéneket. Erre bemutatok egy példát, ugyanazon személy halotti anyakönyvi bejegyzésére:

MOL A477 Szigetújfalu RK 117/6 halottak 161. lap:
Antonius Palinger, relictá vidua **Theresia Steinisch**, Újfalu 15, 79 éves

39	4 ^{ta} Junii	Antonius Palinger ma: Theresia Steinisch	Újfalu 15.	maoc.	-	79 év
----	-----------------------	---	------------	-------	---	-------

Pest Megyei Levéltár IV/82 Felekezeti akv. (másodpéldány)
Szigetújfalu, halottak 276-277. oldal:
Antonius Palinger maritus **Theresia Palinger**, Újfalu 15, 79 éves

38.	4 ^{ta} Junii	Antonius Palinger ma: relictá Theresia Palinger	Újfalu 15.	maoc.	-	79 év
-----	-----------------------	--	------------	-------	---	-------

A házassági anyakönyvből kiderül, hogy Antonius Palinger feleségének a leánykori neve valóban Steinisch volt.

Érdekesség még, hogy a bejegyzés sorszáma a két anyakönyvben eltérő.

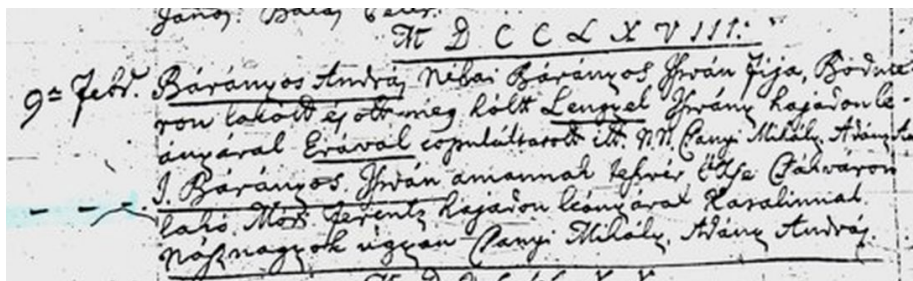
Jelen írásomban azokból a ritkán, de néha mégis előforduló esetekből közlök néhány példát, amikor a családkutató váratlanul és véletlenszerűen bukkan olyan anyakönyvi adatra, amelyet két különböző helyen, esetleg azonos helyen, de eltérő dátummal jegyeztek be, de nyilván valóan nem másolat készítés céljából.

Mi lehet az ilyen kétszeres anyakönyvezéseknek az oka? Ezek történhetek szándékosan, de valamilyen emberi mulasztás eredményeként is. A saját magam által gyűjtött három példán próbálok meg erre az alábbiakban választ keresni.

Első példa: egy házasságkötés két különböző helységben történő anyakönyvi bejegyzése.

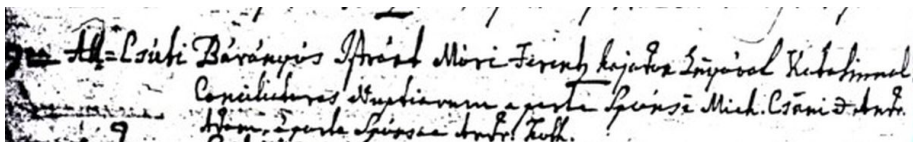
Ez az eset viszonylag egyszerűen értelmezhetőnek tűnik. A két különböző, de egymáshoz közeli faluból származó menyasszony és vőlegény házasságát mindkét falu református tiszteletese megörökítette a saját falujának anyakönyvében. A lakodalmat általában a lányos háznál tartották, és az egyházi szertartás is a helyi templomban szokott történni. Feltételezhető, hogy az ünnepség a vőlegény házánál, az ő falujában is folytatódott. Ez talán egyes helyeken szokásos lehetett, de miért kellett a helyi tiszteletes áldásával ismételtlen megerősíteni és az anyakönyvben rögzíteni az ünnepélyes eseményt? Lehet, hogy a helyi református gyülekezetek vezetői fontosnak tartották közösségük minden tagjáról megörökíteni életük fontos eseményeit. Érdekes, hogy az alábbiakban bemutatott esetben az adott helységben történt bejegyzésekben csak az onnan származó szereplőnél említik meg a származási helyét.

MOL A641 Csákvár REF 39/6. házasságok 4. oldal: Bárányos István + Móri Katalin (Csákvár)

MOL A601 Alcsút REF 4/1. házasságok 141. oldal:

Alcsúti Báránys István + Móri Katalin

Második példa: egy keresztelés két különböző helységben történő anyakönyvi bejegyzése.

Ennek a lehetséges magyarázata egy kicsit bonyolultnak tűnő gondolatmenetet tételez fel. Niederkirchner Katalin a csepeli sváb Niederkirchner József lányaként született 1751-ben, de a korabeli szokásoknak megfelelően az anyjának csak a Barabara keresztnévét tüntették fel az anyakönyvben (A házassági anyakönyv hiányában az anya keresztnéből nem lehet következtetni a nemzetiségére, és a származási helye sincs megemlíve.) A keresztelést a helyi plébános végezte Csepelen. A keresztszülők Marinics családneve szerb, illetve horvát hangzású, és katolikus vallású testvérek voltak. Közülük a férfiről megemlíti az anyakönyv, hogy plébános volt, de azt nem, hogy hol.

Mindenesetre szöveget ütött a fejemben ez a szülők és a keresztszülők közötti sváb-horvát kapcsolat. Abban az időben a Csepelre és környékére betelepült svábok mellett ortodox szerbek és katolikus horvátok (bunyevácok) is éltek, néha vegyesen. A vegyes házasság azonban a svábok részéről nem volt szokásos.

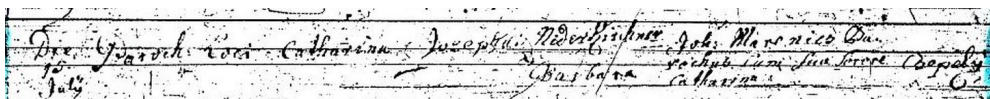
Az a gondolatom támadt, hogy ezt a katolikus horvát plébánost talán a közeli Tökölön kellene keresnem. És ekkor ért a nem várt meglepetés. A csepeli anyakönyvi bejegyzés dátumával egyezően Niederkirchner Katalin keresztelési bejegyzését a tököli katolikus anyakönyvben is megtaláltam. A keresztszülők is ugyanazok voltak, de itt azt is bejegyezték, hogy a testvérpár férfi tagja tököli plébános volt, nővére viszont csepeli lakos.

Csak feltételezésem van arról, hogy talán a horvát nemzetiségű keresztszülők miatt tartottak még egy keresztelőt Tökölön, és jegyezték be az eseményt az ottani anyakönyvbe is. Ez azonban önmagában nem tűnik

meggyőző magyarázatnak. Ennél fontosabb és valószínűbb ok lehetett, hogy rokoni kapcsolat állhatott fenn Niederkirchner József felesége és a keresztszülők között. Barbara tehát tököli származású horvát lehetett, és az sem kizárt, hogy a Marinics-testvérpárnak akár a testvére is volt.

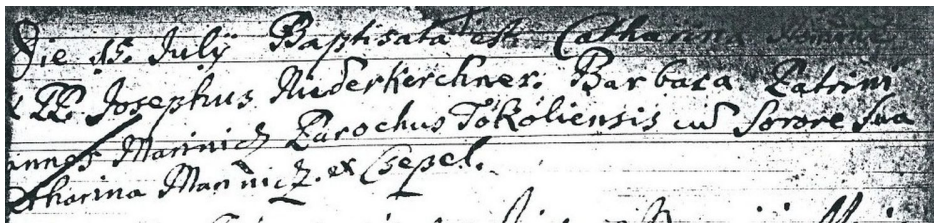
MOL A424 Csepel RK 89/1. kereszteltek 4. oldal:

Katalin: szülei Niederkirchner József és (N.) Barbara, keresztelő a helyi plébános Csepelen; keresztszülők: Marinics János plébános a nővérével, Katalinnal.

MOL A484 Tököl RK 122/1. kereszteltek 333. oldal:

Katalin: szülei Niederkirchner József és (N.) Barbara; keresztszülők: Marinicz János tököli plébános a nővérével Marinicz Katalinnal Csepelről

Harmadik példa: ugyanabba az anyakönyvbe egy halálestet kétszeri bejegyzése.

Ez az eset nélkülöz minden logikus magyarázatot, kivéve a feledékenységet vagy a véletlen elírást. Ugyanannak a személynek, Tum Károly feleségének, Vinhardt Teréznek a halotti anyakönyvi bejegyzése majdnem pontosan egy évvel később és hat lappal arrébb újra megjelent (Sziget)Újfalú katolikus anyakönyvében. Az elhunyt lakcíme és életkora is

pontosan egyezik, csak a halál oka különbözik. A korábbi bejegyzésben idegláz, a későbbiben tüdővész szerepel.

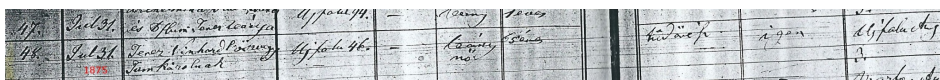
Talán a plébános úr ekkora késéssel újra megtalálta a halálesetről korábban készített feljegyzését, amelyről elfelejtette, hogy egyszer már “elkönyvelte” azt. Az ugyanis már túl morbid elképzelés lenne, hogy az ideglázban elhunyt személy tetszhalott lett volna, és feléledéséről nem történe említés.

MOL A477 Újfalú RK 117/7. halottak 196. és 202. lap:

“42. (1874.) aug. 30. Tum Teréz született Vinhardt özvegy Újfalú 46.
leány 65 éves idegláz igen Újfalú szept. 2.”

“48. (1875.) júl. 31. Teréz Vinhardt özvegy Tum Károlnak Újfalú 46.
Leány nő 65 éves tüdővész igen Újfalú aug. 3.”

Úgy érzem, hogy az ilyen problémás bejegyzések megfejtésére irányuló erőfeszítések nem csupán bosszúságot jelentenek, hanem örömet is szerezhetnek a családkutatóknak.

Felhívjuk tagjainkat, hogy amennyiben lakó- vagy származási helyükön segítséget tudnak nyújtani egyesületi találkozó megszervezésében, jelentkezzenek.

Feltétel, hogy 50-70 személy részére elegendő hely legyen, valamint az étkezési lehetőség biztosított legyen.

Jelentkezni az egyesületi találkozókon személyesen, vagy írásban dr. Pencz Kornél elnöknél lehet.

Szeretnénk, ha találkozóinkat hosszabb időre előre meg tudnánk tervezni, hogy a tagjaink az egyéb programjaikat ennek megfelelően tudják alakítani.

Feketéné Ziegler Ágota: Iparosok, kézművesek és egyéb foglalkozásúak a régi Szentivánon

Már lassan 20 éve, hogy elkezdtem a kutatást családom múltja, őseim eredete után. Az eddig ismert adatok szerint a felmenőim majdnem 100 %-ban német eredetűek. Abban a szerencsés helyzetben vagyok, hogy nem vándoroltak, így ma is ott élünk, ahova német őseink letelepedtek 300 évvel ezelőtt. A kutatásaim során sok érdekes adat került elő a környék helytörténetéről is. A Pilisszentiváni Helytörténeti Egyesület 5 évvel ezelőtt alakult, a gyűjtött anyagból már két könyvet adtunk ki. 2012 decemberében jelent meg az Egyszer volt, régen volt című könyv. Ebben található a következő anyagom melyben a pilisszentiváni iparosok, kézművesek nevei olvashatók. Már sok ismeretlen, de több név a mai napig is megtalálható.

Iparosok, kézművesek és egyéb foglalkozásúak a régi Szentivánon

Mint minden esetben, ha Pilisszentiván történetével foglalkozunk, le kell szögeznünk, hogy a hódoltság előtti időkről, csak feltételezett információkkal rendelkezünk. Így természetesen, azt sem tudjuk, hogy akkortájt mivel foglalkoztak erre felé. A Jági-tanösvény útvonalán láthatunk egy régi kőbányát, ahol valaha hárshegyi homokkővet bányásztak, de a Pilisben oly gyakori mészföld is lehetett erre felé.

A 150 éves török uralom után, az országban szinte csak kipusztult terület maradt. Az Új Szerzeményi Bizottság által megítélt tulajdonosoknak teljesen újjá kellett építeni a felszabadult területet. Az új földbirtokosok hamar rájöttek, hogy a földek megműveléséhez munkáskézre van szükségük. Ügynökeik Európa szerte telepéseket toboroztak, akiknek telket, házat, szántóföldet és több éves adómentességet ígértek. Egyaránt szükség volt földművesekre és kézművesekre is, hiszen teljesen üres területeket kellett benépesíteni. Erdőt irtottak, házat építettek. Mikor már betelepült egy-egy falu, egyre több mesteremberre, kézművesre lett szükség, hiszen a földműveléshez szerszámok kelletek, a házakba bútor, konyhafelszerelés az embereknek ruha, cipő.

A telepések között nagy számban jöttek szakemberek is. A falu, város lakosainak számától, a környező területek adottságaitól függött, hogy hány és milyen foglalkozású iparosra volt szükség. Szentivánon már eleinte is, nagyon nehezen lehetett pusztán csak a földművelésből megélni, hiszen a föld nagyon

rossz minőségű és a maga az egész terület sem túl nagy. Most már lehetetlen megállapítani, hogy mennyien voltak, akik nem csupán földművelésből éltek.

A pilisszentiváni földművelő telepesek neveit ismerjük, hiszen fennmaradt a települési szerződésünk és az 1700-as évekből, több adó- és lélekösszeírás is. Az adóösszeírásokban csak a családfő (az adózó) neve szerepelt, a lélekösszeírásokban minden lakost, a feleségeket, gyerekek nevét és korát is feltüntették, de itt sem teljes körűen, hiszen ezeket a katolikus egyház készítette, ezért a más vallásúakat nem mindig tüntették fel. Azért itt-ott az anyakönyvekben, és az ún. taxás összeírásokban is, találkozhatunk a nevek mellett a foglalkozás feltüntetésével. Az uradalomban dolgozók nem mindig kerültek bele az összeírásokba és sajnos az Ágostonosokén kívül a földbirtokosok nyilvántartásai, nemigen kerültek elő.

Később már az 1800-as évek végén és az 1900-as években célzottan iparos összeírásokat is találhatunk.

Szent Ivány pusztát 1708-ban kapta meg az Ágoston-rend, nádori adományként, de hosszú évekig pereskedniük kellett a tulajdonjogért. Valószínűleg, ez lehet a magyarázata annak, hogy 1723-ig csak egy kis majorság, és egy vendégfogadó volt a jelenlegi falu területén. Egy gazdálkodó szerzetesről és vadászról tudunk. Az első vadász Libliert (egyes forrásokban Lieblicher) János volt, az ő neve egy periratból került elő. 1723-ban a szerzetesek engedélyezték két vörösvári lakosnak, Pinauer Jakabnak és Gillinger Bertalannak, hogy mészégetőt építsenek, ehhez követ fejtsenek, és száraz fát használjanak ez erdőből.

Az 1700-as évek elején még nagy el- és bevándorlások voltak, az akkori nevekből mára már nagyon sok az ismeretlen, kihalt a család, vagy csak leány született és el is költözhettek.

Az 1724-ben szerződést kötők közül Hans Metzgerrel tudjuk, hogy kőműves volt. 1727-ben érkezett Johann Dunss takács és Adam Raissner cipész. Az első kocsmáros Ignaz Plank és egy 1728-as panaszlevélből ismert Joseph Allegri.

Az 1700-as években még nagy el- és bevándorlások voltak, az akkori nevekből mára már nagyon sok ismeretlen. Az 1737-es összeírásban olvashattuk, hogy itt élt egy Johann Moser nevezetű kőműves Magdaléna nevezetű özvegye, Johann Merkh pálinkafőző, Peter Schmid kötő, Heinrich Pehm (Böhm) takács.

A telepesek évekig keresték azt a helyet, ahol biztosított a megélhetésük, például az 1730-as években, Vörösvár akkori földesurai az Eszterházyak új

telepeseket kerestek Szárra és környékére, innen is többen elmentek szerencsét próbálni. A Háber és Paxián család később visszajött. Érdekes és még nem tudhatjuk, hogy az 1737-es összeírásban szereplő Nicola Schweibert (felesége Anna Maria Spanberger), hogyan lehetett később a Pilisszentivántól körülbelül 180 km-re fekvő Császártöltés település alapító ősatyja?

Ugyanis 1743. augusztus 11-én, Hajóson szerződést köt az akkori kalocsai érsekkel (zajezdai gróf Patachich Gábor Hermann), hogy az eddig pusztán álló érseki birtokot német származású római katolikus hívőkkel betelepítse. E szerződés 17. pontja szerint:

„Az ide Szent Ivánból érkező Schweibert Miklósnak felhatalmazást és engedélyt adunk, hogy Császártöltés helyre 45 ház erejéig értékes, jámbor istenfélő embereket telepítsen. Ő maga pedig - Schweibert Miklós - amíg csak él és az ő fiági leszármazottjai, amíg csak ebben a faluban maradnak, az érseki uradalomtól mindig megkapják a teljes szabadságot.”

E kis kitérő után néhány ismert név és foglalkozás az 1700-as évekből

Kocsmárosok: Martin Brandstetter, Johann Georg Hammer, Joseph Drexler (előbb uradalmi vadász), Joachim Purger, Franz Joseph Dilmann (ő hentesként is szerepel), Josef Minichpauer

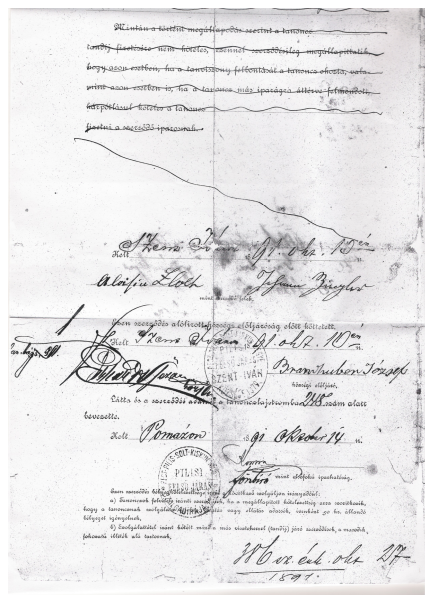
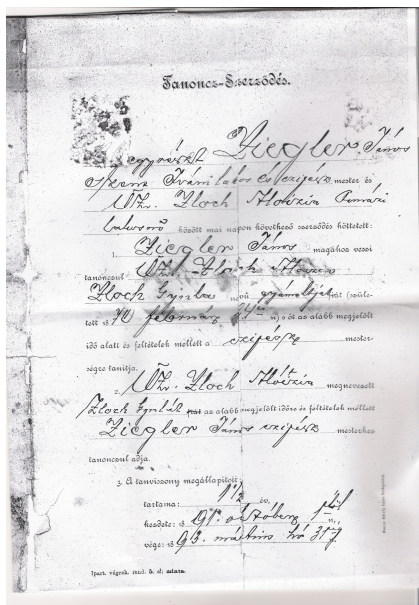
Franz és Peter Carl, Johann Georg Aingenman, Hermann Peer cipészek; Johann Biringi és Georg Gaspar vadász; Johann Christoph Hammer, Sebastian Embacher és Anton Hagenmayer kádár; Adam Gmeinder és Peter Böhm gulyások; Sebastian Hörmann kőműves; Johann Georg Gesell fazekas; Sebastian Hoffmann ács; Johann Heinrich Peltzer szabó; Heinrich Böhm, Johann Michael Morlock takács

Az 1800-as évekből a foglalkozások többsége az anyakönyvekből származik, a század második felétől a születési, házassági bejegyzéseknél már szerepel a foglalkozás is. 1849-ben megnyitották Szentivánon az első bányát, igaz csak 1862-ig működött, de a század végétől 1970-ig már kisebb-nagyobb kihagyásokkal folyamatosan volt bánya a faluban. Külföldről és Magyarország különböző tájékáról is költöztek ide szakemberek. De most a bányászokat nem részletezzük.

Nevek és foglalkozások az 1800-as elejéről

Tőke Pál, Joannes, Franciscus és Pál Radovics (nemes), Josephus Lerner Josephus Viola, Joannaes Bitter, Chladek Gasparus juhász; Phillipus Amon fazekas, Franciscus Mosheimer gabonakereskedő, Beringer János kocsmáros; Rummich Lajos, Franciscus Gassel, Joannes Breyer, Martinus Müller, Kohn

György, Schleser Lajos, Duschek Ádám, Horn József pásztor; Andreas Eker, Puck János, Herzog Mihály szabó, Michael Süller, Tiberius és Márton Metzger asztalos; Josephus Gedl, Josephus és Antal Schulcz(Stoltz) Wittman Lőrinc, Klinger Lőrinc falusi kovács; Josephus Ballabán takács; Poppre József ác; Franciscus Mirk vadász, Andreas Baumgartner kádár; Turek Márton varga; Ignatius Mosheim, Schefer András mészáros; Horváth Pál, Fáth Imre kádár; Ziegler János cipész; Mandl Ferenc uradalmi erdőőr; Frech Antal, Rádler Tamás kőműves; Müller Ferenc csordás.

Az anyakönyvekből származó adatok sem mindig pontosak, a szentiváni anyakönyvekbe három nyelven is írtak akkortájt, németül vagy magyarul, de voltak évek, amikor latinul vezették. A neveket a talált adatok szerint, a foglalkozásokat magyarul írtam.

Az 1900-as évekbeli adatokhoz nem az anyakönyveket használtam, ezeknél külön megjelöltem, hogy honnan származnak. A régi szentivániaknak ismerősek a nevek. Ha valaki a címtárakban nem találja a felmenőjét, annak több oka is lehet. Tévesen közölték az adatokat, de előfordulhat az is, hogy

fizetni kellett ezért, hogy szerepeljen benne valaki és nem mindenki tudott a csekély bevételéből ilyenre áldozni.

Adatok 1911-ből egy kép hátán:

Az Önkéntes Tűzoltó egyesület 1911-ben

Id Metzger Rezső 1986-ban a Tájháznak ajándékozott egy bekeretezett fotót az önkéntes tűzoltó egyesületről, ami 1911-ben készült. A kép hátoldalán név szerint felsorolta a képen lévőket foglalkozással és lakcímmel együtt, csak az iparosok:

Marlok Ádám, Marlok János ács, Rádler Tamás és Rusz János köműves, Schuck József hentes, Schuck Pál kocsmáros, Vencel Tamás cipész, Passzányi Gyula és Muncz József lakatos, Gábeli Jakab pék, Klinger Lőrinc kovács, Háber Sebő és Metzger Márton asztalos, Marlok Márton és Schuck Pál kocsmáros,

Magyarország ipari kereskedelmi és mezőgazdasági címtárában 1924-ben:

Ácsok: Marlók Ádám, Marlok János, Osztheimer József, Weisz Antal

Asztalos: Metzger Nándor (itt elírhatták a Márton nevet)

Borbélyok: Lengl János, Richolm János és Richolm József

Cipészek: Baumann Pál, Löffler Ferenc, Marlók Mihály, Meixner József , Venczl (Wenczl) Tamás

Korcsmárosok: Gábeli János, ifj Gábeli János, Gábeli József, Maresch Károly, Marlók Márton, Stocker János

Kovácsok: Hermann János, Klinger Lőrinc

Köművesek: Frech Antal, Frech János és Rádler Tamás

Mészárosok: Metzger István és Schück(Schuck) József

Pékek: Gábeli Jakab és Gábeli János

Szabó: Türk Nándor

Szatócok: Ascher Ferencné, Herczog János, Marlók Péter, Péter János és Schwart Márton

Vegyeskerekedők: Háber Sebő, Preisz Pál, Türek(Turek) Márton (ez érdekes, mert pl. Háber Sebőről úgy tudjuk, hogy asztalos volt)

Szülésznő: Neubrandt Péterné

Az 1930-as évek elején körzetekre bontva minden megyében kiadták a részletes adatokat, tartalmazó címtárakat. Az itteni körzet 1931-ben került sorra:

Érdemes lenne az egészet bemutatni, de most csak az iparosok adatait tesszük közzé.

A könyvben kis falutörténeteket is közölnek.

Pilisszentiván 3 oldalon szerepel benne. A 3. oldalon található a „Betűsoros címtár”

Asztalosok: Háber Sebő, Metzger Márton; Ácsok: Marlók Ádám, Osztheimer József, Osztheimer Mihály; Bognárok: Boósz Antal, Hermann József;

Borbélyok: Osztheimer József, Richolm József, Reichl Ferenc;

Bor, sör és szeszkereskedő: Rádler Tamás; Cipőkereskedő: Rozman Ferenc

Cipészek: Baimann Pál, Botzheim Lipót, Marlok Mihály ifj., Márton Ferenc, Rozman Ferenc, Vogel József, Wentzel Tamás; Cséplőgéptulajdonosok: Gábeli János, Thaller István;

Cukrász és cukorkakereskedő: özv. Vidmár Istvánné; Divatárúkereskedők:

Brandhuber János, Keszler Mihály, Pacsnik István, Türk Nándor;

Dohánytőzsdések: Hangya szövetkezet, Marlok József; Földbirtokosok: gróf Karátsonyi Jenőné 680kh (intéző Koller Ferenc), Thaller István 22 kh, Gábeli János 25kh, Volt urbéresek 191 kh, Budapestvidéki Kőszénbánya RT 27 kh

Fűszer- és vegyeskereskedők: Marlok Péter, Stocker György, Gábeli István, Gábeli Jakab, Hangya Szövetkezet, Mirk József, Schraum Gertrúd;

Hentesek és mészárosok: Metzger István, Pitz József, Schuck József;

Italmérők, kocsmárosok és vendéglősök: Id. Gábeli József, Stocker Ádám, ifj. Gábeli József, Gábeli János, Marlok Márton;

Kőművesek: Fresch Antal, Rádler Tamás;

Pékek: Gábeli Jakab, Marlók János, Stocker János;

Szabó Férfiszabó: Türk Nándor.

Amennyiben adója 1%-ával szeretné az egyesületet támogatni, kérjük, az alábbi adószámot tüntesse fel nyilatkozatán.

Köszönjük!

18360062-1-03

PILISSZENTIVÁN

Nagyközség.

Lakói túlnyomó részben németajkúak; vallásra nézve, kevés kivétellel, róm. katolikuskor. 1737-ben még mint pusztá, a budai *Szent-Agoston* rendű apácák birtoka volt. 1770-ben, az urbéri rendezés alkalmával, már helységgé vált. Ekkor 5^{10/11} urbértelket írtak átt össze. A róm. kath. templom 1780-ban épült. 1848-ig a *Majthényi* család volt a helység földesura. Jelenleg *gróf Karátszonyi Jenőné, szül. Andrássy Caroline* grófnének van itt 680 kh. birtoka. Említésre méltók a Hungária köszénbánya rt. bányái, amelyek a jelenlegi mélyítési munkálatok befejezése után újból üzembe állnak.

A község lakói általában szegények és nagyrészen nehéz testi munkával tartják fenn magukat.

A világháborúban bevonult katonák száma: 250, a hősi halottaké: 32, hadiözvegyeké: 10, hadiárváké: 6.

A hősi halottaknak emléket állítottak.

ÁLTALÁNOS ADATOK.

Lakosság az 1920. népsz. szerint: 2170 lélek. Magyar: 600, német: 1570, R. kath.: 2090, ref. 50, ággh. ev.: 22, unitárius 1, g. kath: 3. izr.: 4. *Házak száma* 250.

Területe: 1408 kh., melyből a községé 48 kh. Szántó: 309, rét: 17, legelő: 95, erdő: 697, szőlő: 131, kert: 25, terméketlen: 134. *Talajviszonyok*: homokos. *Erdő*: 697 kh. *gróf Karátszonyi Jenőné* és a *volt urbéresek tulajdona*.

Termények: rozs, tengeri, burgonya, és gyümölcsök.

Vas. áll.: helyben 2 km. Szállás: *Gábeli János* vendéglőjében.

Posta, Táv., Tel., Adóh., Vál. ker.: *Pilisvörösvár, Törvysz., Járásb., Tkv., Mezőg. Kamr., Iparfü., Keresk. Kamr. Pü. ig., OTI, Pü. szak.*: Budapest. *Főszb.*: *Pomáz.* *Pü. bizt.*: *Budafok.*

HATÓSÁGOK, INTÉZMÉNYEK.

Községi előljáróság. Tel.: *Pilisvörösvár* 5.

Hőfer jelentés külön megemlékezett. Kétszer megsebesült, 50 százalékos rokkant lett. Kitüntetései: hadi ékítményes III. oszt. katonai érdemkereszt, magyezüst és kisézüst vit. érmek, Károly cs. ker., seb. érem és háborús emlékérem.

Közs. aljegyző: *Peller István.*

Középiszkoláit Vácon és Budapesten, a közgazgatási tanfolyamot 1924-ben Szombathelyen végezte 1922–24-ig *Pilisvörösvár* h. adóügyi jegyző és *Pilisszentiván* h. aljegyző volt. 1924. végén pedig aljegyzővé választották meg. Számos társadalmi és kulturális egyesület tevékeny tagja.

Közs. irnok: *Némegy Sándor.*

Közs. bíró: *Schuck György* gazdálkodó.

1903. óta saját és bérelt földjén önállóan gazdálkodik. 1914–18-ig közs. esküdt volt. 1918-ban pedig egyhangúlag a község bírájává választották meg. Önk. Tűzoltó Egyesület parancsnoka, a róm. kath. egyházközség tanácstagja stb. Mozgósításkor az 1. honv. gy. ezredhez vonult be, szerb fronton harcolt, megsebesült.

Törvénybíró: *Gábeli Jakab* sütőmester.

1895-ben Budapesten szabadult fel, mint segéd Wienben és Budapesten dolgozott. 1912. óta önálló mester, 1907. óta közs. képv. testület tagja és 1924. óta törvénybíró. Te-

Két hivatalos összeírás után most egy visszaemlékezés következik.

A Szentiváni újság 1993. februári számában „Közületi ellátás régen” címmel jelent meg egy összeállítás a II. világháború előtti időről.

Kőművesek: Rádler Tamás, Hermann György, Frech Antal, Frech János, Osztheimer Márton
Asztalosok: Háber Sebő id. Metzger Márton, ifj. Metzger Márton, Hermann Mihály;
Ácsok: Osztheimer József és Osztheimer Mihály; Kádár: Poppre János
Bognár: Richolm Mihály, Páz Antal, Hermann József;
Szíjártó: id. Puck József
Rövidáru: Puck Józsefné;
Vízvezetékszerelő, bádogos: Stocker Mihály;
Cipészek: id. Baumann János, Botzheim Lipót, Kaposvári Gyula, Stocker Antal, Neubrandt Márton, Fogl József, Turek Márton, Metzger (Miskolczi)..., Marton Ferenc
Kovácsok: Klinger család, Metzger János;
Villanszerelők, műszerészek: Götz Márton, Hermann András, Hegyeshalmi Ferenc;
Borbélyok: Osztheimer József, Richolm ..., Reményi Ferenc, Schmidt József;
Fodrász: Molnárné Moizer Erzsébet;
Szikvízesek (szódások): Osztheimer József, Ziegler Márton, id. Sallai György
Pécek: Gábeli Jakab, id. Pacsnik Ferenc, id. Marlok János (Hanes), Marlok János, Stocker István;
Vendéglősök: Gábeli János, Marlok Márton, Stocker Ádámné, Gábeli József (Gyé mánt), Gábeli József, Schuck Pál, Rádler Tamás
Vegyeskereskedések: Pacsnik Ferenc, Gábeli István, Gábeli Ferenc, Stocker György, id. Marlok János, Fuchs József, Marlok József, Osztheimer Mihályné, Munz Márton, Hangya Szövetkezet;
Hentesek: Metzger Jakab, Schuck József, Metzger István, Marlok Péter,
Szabók: Herczog János, Türk János;
Trafik: Marlok János
Útkaparók: Taller István, Keszler János;
Erdész: Markos Ferenc;
Mészégetők: Gábeli József, Schuck József;
Kanász: id. Horváth József
Szülésznő (Bába): id. Neubrandt Péterné, Tuschek Mártonné:

„A fent felsorolt emberek nevei sokunkban még igen ismerősen csengenek. Felelevenítésükkel egyszerűen, csak párhuzamot kívántam vonni a jelenlegi szolgáltatásokkal. A különbség azt hiszem feltűnő, különösen akkor, ha figyelembe vesszük, hogy a lakosok száma kevesebb volt a mostaninál. A

családok zöme sok területen teljesen önellátó volt, mivel a földművelésből és az állattartásból mindennapi szükségleteik nagy részét maguk termelték meg. Úgy érzem tehát, hogy a község az államosítás előtt igen jó szolgáltatásokkal büszkélkedhetett” - írta a cikk végén id. Brandhuber István.

Dr. Pencz Kornél: A hajósi Renner család származása

A mormonok adatbázisa az utóbbi időben döbbenetes lendületbe jött. Érdemes akár minden héten rákeresni, hogy felbukkan-e egy régen keresett név benne.

A következő család nem szerepel a családfámban, de véletlenül – amikor a Zick család leszármazását állítottam össze – rábukkantam a Renner névre, egy őszám másikat feleségének volt ez a neve..

Sem Flachnál¹, sem a családkönyvben² nem szerepel a Renner család származási helye. Most azonban kiderült, hogy ők is Felső-Svábföldről valók, mint a legtöbb hajósiak. Dürnau (D-88422), a szülőfalujuk Biberach körzetében fekszik és csupán 4 km-re van a Federsee-től.

Erről a településről mások nem érkeztek Hajósra – legalább is nem tudunk róla – de a közeli falvakból Alleshausen, Dürmentingen, Betzenweiler, Seekirch már annál inkább.

A családkönyv szerint, amely Alleshausen családjainak jegyzékét használta forrásként, a házaspárnak két gyereke (ikrek) volt Alleshausenben, akik 1714. január 18-án lettek keresztelve, és hat nappal később meghaltak.

A bizonyosság, hogy az általam megtalált család a hajósi családdal azonos abból ered, hogy a családfőnek meglehetősen ritka keresztneve van, Lukas. Az asszony leánykori neve is új (a családkönyvben Vollrad van írva), mert eddig

---

¹ Paul Flach: Siedlungsgeschichte von Hajós - München, 1976

² Ortsfamilienbuch Hajós 1723-1900 (Ungarn) Autor: Johann Schnaterbeck; Cardamina Verlag

csak a keresztnéve volt ismert. Anna Volert-nek hívták (ez nyilvánvalóan a Volland névvel azonos, ami Hajóson is előfordult, méghozzá Bremelau-ból).

A Lucas Renner és neje Anna Volert házaspárnak Dürnauban az alábbi gyermekei születtek:

- 1) Josef * 1715, március 9.
- 2) Katharina * 1716. november 4.
- 3) Theresia * 1718. október 15.
- 4) Michael * 1720. szeptember 27.
- 5) Anna Maria * 1721. szeptember 1.

Megtaláltam Lucas Renner születését is: 1691. október 18-án Dürnauban Johann és Maria Oberhauser fiaként lett megkeresztelve – tehát 1-2 nappal azelőtt jött világra. A legidősebb bátyja 1668-as évjárat volt.

Nyitva marad azonban a kérdés, honnan származik Anna Maria Renner, Josef Keller felesége, Franziska Renner, Michael Schwager házastársa és Johanna Renner, Bernhard Zick hitvese. Anna Maria Renner nem lehet a fenti 5) szám alatti lánnyal azonos, mivel Lucas és Anna egy Philipp Jakob nevű gyermeke 1722. július 25-én már Baján lett a keresztség alá tartva, tehát Anna röviddel a születése után meg kellett haljon.

Johanna is biztos, hogy nem Lucas lánya volt, mivel

- a) kiszámítottan 1705 körül született, amikor Lucas csupán 14 éves volt,
- b) Lucas Renner a Bernhard Zickkel kötött házasságánál 1738. október 29-én Hajóson tanú volt.

Régi ház
Dürnauban – talán
még Lukas Renner
is látta...
A templomot
véltetően igen,
mert a XVIII. sz.
elején épült.

Forrás:
<http://www.duernau-bc.de/>

Tagsági hírek / Mitgliedernachrichten

Zsámbék, 2012. október 20. / Schambek 20. Oktober 2012

10 éve az AKuFF tagja / Seit 10 Jahren AKuFF-Mitglieder:

64 György Ilona
67 Ament Andor
69 Bocsárdi Szilárd
70 Kegli Terézia
71 Ott Sebő

74 Nyvelt Gyula
76 Gellainé Mannheim Mária
77 Polgár Ákos
78 Lázár Boglárka
79 Mészáros Ádám

Új tagjaink:

163	Wingendorf János	3353 Aldebrő, Arany János út 50.	20/4616947	wjl@freemail.hu
164	Petz Józsefné	7150 Bonyhád, Bezerédj u. 39. 3/8.	70/36 86 346	pagil@feemail.hu

Adatváltások / Datenänderungen

Bárdossy Péter			peter@bardossy.hu
Dr. Cserfalvi Tamás	1119 Budapest Allende park 4. II/7.		tamas.cserfalvi@gmail.com
Dr. Csordás Jenő		20/463-91-01	
Meizner Tamás		30/677-0998	
Meizner Sándor			meizner.sandor@upcmail.hu

Új könyvek a könyvtárunkban / Neue Bücher in unserer Bibliothek

Borovszky Samu	A honfoglalás története
	Bilder der Erinnerung (DVD) Ein Film von der Lochberg Tanzgruppe
	Levéltári ismertető Veszprém Megyei Levéltár

Az Egyesület kiadásában megjelent könyvek:

1. **Riszt András: Nagypárad község családkönyve 1723-1945**
2. **Ament Andor: E L E K benépesítése a törökvész után (1724-1800)**
3. **Amrein Ferenc - Amrein Ilona - Auth Szilvia: A Baranya megyei katolikus települések Mecseknádasd és Óbánya családkönyve 1721-2007**
4. **Stefan Rettig - Josef Skribanek † : Vaskút családkönyve 1772 - 1947**
5. **Maléth István: Gyoma evangélikus családkönyve 1835-1918**

	<u>Áruk tagoknak</u>	<u>egyesületen kívülieknek</u>	<u>külföldre</u>
1.	3.000,- Ft	3.500,- Ft	25 €
2.	1.500,- Ft	2.000,- Ft	10 €
3.		elfogyott!	
4.	9.900,- Ft	9.900,- Ft	59 € (AKdFF-nél)
5.	4.700,- Ft	4.700,- Ft	25 €
		+ postaköltség	

**A könyvek megvételével az AKuFF könyvkiadási
tevékenységét támogatja!**

Utódaink / Unser Nachwuchs

Rutterschmidt Emil *2012. október 31.
(Gaugesz Éva tagunk második gyermeke)

Emil Rutterschmidt *31. Oktober 2012
(Zweites Kind von unserem Mitglied Eva
Gaugesz)

Gratulálunk!
Wir gratulieren!

IMPRESSZUM

AKuFF-Bote – AKuFF Hirmondó
Alapítva 2005-ben

Kiadja: **Magyarországi Németek Családfakutató Egyesülete (AKuFF)**
H-6500 Baja, Petőfi S. u. 56.

Felelős kiadó: Dr. Pencz Kornél, az AKuFF elnöke

Megjelenik 150 példányban. - Kereskedelmi forgalomban nem kapható.

Nyomdai munka: **Apolló média digitális nyomda Kft.**
(6500 Baja, Kossuth Lajos u. 11.)

ISSN 2060-2995